

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 649/2024-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], toho času v [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Namirom Alyasrym, PhD., advokátom, Štúrova 43, Nitra, proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre č. k. 4Tos 64/2024-107 z 24. októbra 2024 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 4Tos 64/2024-107 z 24. októbra 2024 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Uznesenie Krajského súdu v Nitre č. k. 4Tos 64/2024-107 z 24. októbra 2024 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Krajskému súdu v Nitre na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 5. decembra 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru uznesením krajského súdu č. k. 4Tos 64/2024-107 z 24. októbra 2024. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.
2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že rozsudkom Okresného súdu Nitra sp. zn. 5Tk 1/2021 z 27. mája 2021 bol sťažovateľ uznaný za vinného z obzvlášť závažného zločinu nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi, za čo mu súd uložil trest odňatia slobody vo výmere 9 rokov so zaradením do ústavu so stredným

stupňom stráženia. Skutok spočíval v pestovaní marihuany. Zároveň mu bol podľa § 58 ods. 3 Trestného zákona uložený trest prepadnutia majetku.

3. Podaním z 13. februára 2024 doručeným okresnému súdu sťažovateľ navrhol povolenie obnovy konania, argumentujúc, že 20. októbra 2023 bol pod č. 402/2023 Z. z. v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (ďalej len „zbierka zákonov“) vyhlásený nález ústavného súdu č. k. PL. ÚS 1/2021-164 z 27. septembra 2023 o neústavnosti § 58 ods. 2, 3 Trestného zákona. V návrhu sťažovateľ dôvodil § 394 ods. 4 písm. b) a § 423 Trestného poriadku, čl. 125 ods. 3 a 6 ústavy, § 83 a § 93 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a žiadal, aby súd uznesením rozhodol o tom, že podľa § 394 ods. 1 Trestného poriadku v spojení s § 93 ods. 1 zákona o ústavnom súde povoľuje obnovu konania v trestnej veci pôvodne vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 5Tk 1/2021, podľa § 400 ods. 1 Trestného poriadku vo výroku o treste zrušil právoplatný rozsudok v tejto veci a zároveň zrušil aj ďalšie rozhodnutia na zrušený rozsudok obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej uznesením došlo, stratili podklad. Sťažovateľ sa tak domáhal povolenia obnovy konania a s tým spojeného rozhodnutia, ktorým by súd zrušil celý výrok o treste.

4. O návrhu sťažovateľa rozhodol okresný súd uznesením sp. zn. 4Nt 4/2024 z 23. mája 2024 tak, že povolil obnovu konania v prospech sťažovateľa, ale pôvodný rozsudok zrušil iba vo výroku o treste prepadnutia majetku.

5. Proti uzneseniu podal sťažovateľ sťažnosť, v ktorej argumentoval, že predmetné rozhodnutie je nezákonné, pretože mal byť zrušený celý výrok o treste. Tento právny názor podporil predložením uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tost 29/2023, s ktorého právnym názorom sa okresný súd nevysporiadal. Následne sťažnosť doplnil podaním z 18. júla 2024, poukazujúc na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Tost 24/2024.

6. O sťažnosti sťažovateľa rozhodol krajský súd uznesením č. k. 4Tos 64/2024-107 z 24. októbra 2024, ktorým v celom rozsahu zrušil uznesenie okresného súdu sp. zn. 4Nt 4/2024 z 23. mája 2024 a rozhodol vo veci sám tak, že zrušuje výrok pôvodne právoplatného odsudzujúceho rozsudku sťažovateľa, resp. jeho časť o uložení trestu prepadnutia majetku, čím konanie o obnove konania celkovo uzavrel.

7. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 649/2024-10 zo 17. decembra 2024 ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením krajského súdu č. k. 4Tos 64/2024-107 z 24. októbra 2024 podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde prijal na ďalšie konanie. V ostávajúcej časti týkajúcej sa namietaného porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

II.

Argumentácia sťažovateľa

8. Sťažovateľ namieta, že napadnuté uznesenie krajského súdu je arbitrárne, pretože úplne ignoruje § 93 ods. 1 zákona o ústavnom súde, § 394 ods. 4 písm. b) a § 400 Trestného poriadku až do takej

miery, že došlo k porušeniu jeho označených práv. Ak by krajský súd rozhodol v súlade so zákonom, bol by už na slobode, keďže v prípade povolenia obnovy konania by sa trest, ktorý by mu mal byť v obnovenom konaní uložený, posudzoval podľa zákona pre neho priaznivejšieho a v súčasnosti už možno za taký skutok, zohľadniac medzitýmnu novelizáciu Trestného zákona, ktorá nadobudla účinnosť, uložiť podmienený trest. Krajský súd však reálne o povolení obnovy nerozhodoval, keď spojil svoje kasačné oprávnenie pri rozhodovaní o sťažnosti proti uzneseniu o povolení obnovy konania s meritórnym rozhodnutím vo veci, ktorá je predmetom návrhu na obnovu konania. Pre predmetné konanie je typická jeho dvojfázovosť, kde po prvej fáze spočívajúcej v prípade vyhovenia návrhu v zrušení pôvodného právoplatného rozhodnutia ako celku alebo jeho časti, teda po obnovení základného konania, sa v rámci druhej fázy v tomto konaní bezpodmienečne pokračuje so zohľadnením skôr neznámych skutočností, ktoré môžu v súhrne zapríčiniť iný výsledok konania. Napadnuté uznesenie je v príkrom rozpore so znením a s účelom zákona, pričom náprava takto založenej neústavnosti trestu musí prebehnúť v súlade so zákonom a s postupom v ňom predpokladaným.

9. V zmysle § 93 ods. 1 zákona o ústavnom súde, čl. 125 ods. 3 ústavy, § 394 ods. 4 písm. b) Trestného poriadku je nález ústavného súdu č. k. PL. ÚS 1/2021-164 z 27. septembra 2023 vyhlásený v zbierke zákonov 20. októbra 2023 pod č. 402/2023 Z. z. v spojení s opravným uznesením z 24. októbra 2023, ktorým ústavný súd rozhodol o nesúlade § 58 ods. 2 a 3 Trestného zákona s čl. 1 ods. 1, čl. 13 ods. 4, čl. 16 ods. 2 a čl. 20 ods. 1 ústavy, *ex lege* dôvodom na obnovu konania.

10. Po vydaní napadnutého uznesenia krajského súdu bolo prijaté stanovisko trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. Tpj 131/2024 z 28. novembra 2024, v ktorom aj najvyšší súd definoval postup, akým rozhodol krajský súd ako súd sťažnostný, za nesprávny, konštatujúc, že zákonným je také rozhodnutie, pri ktorom sa povolí obnova konania v prospech sťažovateľa a zároveň sa zruší celý výrok o treste. Z právnej vety tiež vyplýva, že po zrušení trestu by po povolení obnovy konania ukladal súd prvého stupňa nový trest v znení zákona, ktorý je pre páchatel'a, a teda aj preňho ako sťažovateľa najpriaznivejší, a keďže pestovanie marihuany je podľa zákonnej úpravy účinnej v súčasnosti trestané oveľa miernejšie, bol by odsúdený nanajvýš podmienenčne. V naznačených súvislostiach sťažovateľ poukázal aj na odsúdenie spolupáchatel'a, ktorý konanie predlžoval, priznal sa až po účinnosti novely Trestného zákona a ktorý bol odsúdený na trest odňatia slobody vo výmere 3 rokov s podmieneným odkladom a stanovením skúšobnej doby vo výmere 3 rokov bez probačného dohľadu. Z uvedeného je teda podľa sťažovateľa zrejmé, že napadnuté uznesenie krajského súdu malo preňho mimoriadne negatívne následky a vzhľadom na to, že je vo výkone trestu už vyše 5 rokov, je možné rozumne predpokladať, že by sa nemusel po rozhodnutí súdu v obnovenom konaní do výkonu trestu vrátiť.

III.

Vyjadrenie krajského súdu

11. Krajský súd považuje ústavnú sťažnosť sťažovateľa za neopodstatnenú, keďže postup krajského súdu v dobe konania a rozhodovania o návrhu sťažovateľa na obnovu konania zodpovedal zákonu a odborným diskusiám vedeným v rámci trestnoprávneho kolégia v obvode krajského súdu, a to aj s odkazom na nález ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 1/2021 z 27. septembra 2023, ktorý

sa týkal výlučne len trestu prepadnutia majetku, iba v dôsledku ktorého vznikol dôvod povoliť obnovu konania v sťažovateľovej veci. Vzhľadom na to je krajský súd toho názoru, že nepochybil, ak obnovu konania povolil len v tejto časti v čase svojho rozhodovania bez ohľadu na to, že následne bol k tejto otázke zaujatý nový právny názor v rámci judikatúry súdov Slovenskej republiky.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

12. Podstata podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v posúdení ústavnej konformnosti napadnutého uznesenia krajského súdu, ktorý v sťažnostnom konaní podľa § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku zrušil uznesenie okresného súdu sp. zn. 4Nt 4/2024 z 23. mája 2024 a sám rozhodol tak, že podľa § 400 ods. 1 z dôvodu uvedeného v § 394 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku sa zrušuje rozsudok okresného súdu sp. zn. 5Tk 1/2021 z 27. mája 2021 vo výroku o treste prepadnutia majetku a zrušujú sa aj ďalšie rozhodnutia na zrušený výrok obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad. Týmto výrokom a v súlade s odôvodnením napadnutého uznesenia krajského súdu tento súd konanie o mimoriadnom opravnom prostriedku obnovy konania uzavrel.

IV.1. Všeobecné judikatúrne východiská k základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy:

13. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

14. O prípad porušenia ústavou garantovaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozhodnutím alebo postupom všeobecného súdu môže ísť okrem iného vtedy, ak by tento súd fakticky odňal komukoľvek možnosť domáhať sa alebo brániť svoje právo na všeobecnom súde (II. ÚS 8/01) alebo by rozhodol arbitrárne, bez náležitého odôvodnenia svojho rozhodnutia (I. ÚS 241/07), prípadne pokiaľ by sa pri výklade a aplikácii zákonného predpisu natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05), teda ak súdom zvolený výklad neprípustne postihuje niektoré zo základných práv sťažovateľa, prípadne opomína možný výklad iný, ústavne konformný alebo je výrazom zjavného a neodôvodneného vybočenia zo štandardov výkladu, ktorý je v súdnej praxi rešpektovaný (pokiaľ je ústavne akceptovateľný), resp. je v rozpore so všeobecne uznávanými zásadami spravodlivosti.

IV.2. Posúdenie veci, zrušenie napadnutého uznesenia a vrátenie veci na ďalšie konanie, trovy konania:

15. Je potrebné prisvedčiť základu argumentácie sťažovateľa v tom smere, že krajský súd zlúčil obe fázy konania o mimoriadnom opravnom prostriedku obnovy konania do jednej a rozhodol v rámci sťažnostného prieskumu uznesenia o povolení obnovy konania už finálne v pozícii súdu rozhodujúceho vo veci samej po povolení obnovy konania. To nezodpovedá bazálnemu procesnému účelu zákonnej úpravy dotknutého konania, ktorý je pre jeho dvojfázovosť, zároveň

pre východiskovú prvoinštančnosť druhej fázy tohto konania zhmotnený v § 404 ods. 2 Trestného poriadku.

16. Krajský súd pritom v odôvodnení svojho rozhodnutia konštatuje, že sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu nie je dôvodná, oproti tomu však uznesenie okresného súdu sp. zn. 4Nt 4/2024 z 23. mája 2024 ruší. Rovnako vyvodil záver, že bol nepochybne naplnený dôvod obnovy konania podľa § 394 ods. 4 písm. b) Trestného poriadku, oproti tomu však finálne uzatvára, že k povoleniu obnovy konania nedošlo.

17. Deliteľnosť trestu je napadnutým uznesením krajského súdu obhajovaná pre prípad, v ktorom je pre konanie konečným rozhodnutím prieskumného súdu (čo platí pre odvolací súd) možné (v prípade právoplatného uznania viny) právoplatne finalizovať aj výrok o treste jeho čiastočnou kasáciou, poprípade súčasným rozhodnutím vo veci samej. Oproti tomu krajský súd reflektuje, že ak je v konaní potrebné pokračovať, je potrebné zrušiť vždy celý výrok o treste.

18. Práve o takú situáciu v preskúmvanej veci ide, keďže ak sú splnené podmienky na obnovu konania, je potrebné v konaní pokračovať v situácii (opätovne) právoplatne neskončeného trestného stíhania. Tým je definovaná aj nedeliteľnosť výroku o treste pri povolení obnovy konania, keďže (čoho si je krajský súd rovnako vedomý), ak by popri výroku o vine nadobudla právoplatnosť nedotknutá časť výroku o treste, vznikla by pre ďalšie konanie prekážka právoplatne rozhodnutej veci.

19. V nadväznosti na to aj z vecného hľadiska účelu trestu pri povolení obnovy konania v danej situácii, ale aj celkovo pri probléme týkajúcom sa len jedného zo spoluuložených trestov obnova konania (ale rovnako aj kasácia v dovolacom konaní) vyvolá potrebu v ďalšom (novom) konaní znovu rozhodnúť o treste komplexne v súhrne všetkých súčastí takého výroku. Mechanické zrušenie len časti výroku o treste, resp. výroku len o jednom z dvoch (viacerých) pôvodne uložených trestov totiž je, resp. zväčša bude neproporčné, nezodpovedajúce účelu trestu ako celku. To platí aj vtedy, ak ide o rozhodnutie o mimoriadnom opravnom prostriedku (v tomto prípade o návrhu na obnovu konania), ktorý je podaný v prospech obvineného. Zákaz zmeny k horšiemu, v tomto prípade podľa § 405 písm. b) Trestného poriadku (nemožnosť uloženia prísnejšieho trestu ako v pôvodnom rozsudku), sa týka výroku o treste ako celku. Toto kritérium musí v konaní po povolení obnovy konania posúdiť súd prvého stupňa, poprípade aj odvolací súd, pričom celkový výsledok nesmie byť pre obvineného horší, čo neznamena, že musí byť mechanicky zlepšený elimináciou jedného z pôvodne uložených trestov bez možnosti ovplyvniť iný skôr uložený trest (tresty), resp. aj inak rozhodnutie o treste doplniť.

20. Takto je potrebné v kontexte obnovy konania vo výroku o treste a jeho nedeliteľnosti posúdiť aj okolnosť derogačného nálezu ústavného súdu, aj keď sa v konkrétnej súvislosti týkal len uloženia trestu prepadnutia majetku (jeho podkladovej zákonnej úpravy), nie zvyšku pôvodne uloženého trestu.

21. Samotné napadnuté uznesenie krajského súdu, ak by sme brali do úvahy len označený derogačný nález a jeho vyhlásením priamo vyvolanú zmenu účinného znenia Trestného zákona, by nevyvolal potrebu, resp. možnosť na základe ústavnej sťažnosti zabezpečiť nápravu porušenia práv sťažovateľa. Z už uvedeného totiž vyplýva, že výlučne v predmetnej súvislosti bol výsledok generovaný napadnutým uznesením krajského súdu pre sťažovateľa najpriaznivejší z možných,

a to bez tomu zodpovedajúcej vecnej úvahy (to platí už pre uznesenie okresného súdu sp. zn. 4Nt 4/2024 z 23. mája 2024, prokurátor však proti nemu sťažnosť v neprospech sťažovateľa nepodal). Zároveň je v predmetných súvislostiach relevantný zákaz zmeny k horšiemu podľa § 195 ods. 1, 3 Trestného poriadku, ten je však obsahovo determinovaný ďalej uvedenými okolnosťami.

22. Ide predovšetkým o okolnosť namietanú ústavnou sťažnosťou, ktorú v časových súvislostiach rozhodovania nebolo možné uplatniť pri podaní sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 4Nt 4/2024 z 23. mája 2024, ktorá sa však na základe legislatívneho vývoja vyskytla až následne (novelizácia Trestného zákona v medziobdobí účinná 6. augusta 2024, teda pred rozhodovaním krajského súdu). Tú bolo potrebné krajským súdom brať do úvahy (zvažovať) *ex officio*, a to z hľadiska aplikácie čl. 50 ods. 6 ústavy, resp. § 2 ods. 1 Trestného zákona, a preto ju mohol ústavný súd zohľadniť ako námietkovo relevantnú.

23. Nie je vecou ústavného súdu riešiť otázku uloženia trestu v konaní po povolení (aj pre krajský súd konštatčne dôvodnej) obnovy konania z hľadiska oboch v predchádzajúcom odseku označených ustanovení a ich použitia na prípad sťažovateľa, pretože to budú riešiť všeobecné sudy v ich inštančnej postupnosti na základe svojej primárnej právomoci. Bude však potrebné sa s touto otázkou náležite vysporiadať a rozhodnúť, či a do akej miery je akékoľvek medzitýmne (po skoršom právoplatnom odsúdení) novoučinné znenie Trestného zákona v predmetných súvislostiach použiteľné ako priaznivejšie pre sťažovateľa. Procesným predpolím takého postupu bude nové rozhodnutie krajského súdu, ktoré zabezpečí pre konanie po povolení obnovy konania zrušenie celého výroku o treste pôvodného odsudzujúceho rozsudku.

24. Limitom nového rozhodovania v obnovenom konaní je zákaz zmeny k horšiemu daný sprostredkovane už uznesením okresného súdu sp. zn. 4Nt 4/2024 z 23. mája 2024 a podaním sťažnosti proti nemu len sťažovateľom ako obvineným, resp. odsúdeným (ktorá by bola nedôvodná, ak by sa nezmenil Trestný zákon, ako to už bolo vysvetlené), bezprostredne však na základe tohto nálezu § 362 písm. b) Trestného poriadku.

25. Aj keď krajský súd spojil obe fázy konania o obnove konania a rozhodol predčasne, zákaz zmeny k horšiemu je v tomto prípade určený najnepriaznivejším možným konečným rozhodnutím pre sťažovateľa v podobe (popri uznanej vine) uloženia mu pôvodného trestu v rozsahu, v ktorom ostal právoplatný odsudzujúci rozsudok (ústavnou sťažnosťou atakovaným) rozhodovaním v konaní o obnove konania nedotknutý bez súčasného uloženia trestu prepadnutia majetku. Taký limit prísnosti trestu je už bez ohľadu na posúdenie hmotnoprávných otázok neprekročiteľný v neprospech sťažovateľa.

26. Vo výsledku svojich úvah teda ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu (výrok 1 tohto nálezu), keďže ide z koncepčného hľadiska o zásadnú chybu rozhodovania, a to aj v priamych ústavných súvislostiach popísaných v skoršom obsahu tohto odôvodnenia. To platí bez ohľadu na zložitost' riešeného problému a na až neskoršiu zjednocovaciu judikatúru najvyššieho súdu, na ktorú odkazuje ústavná sťažnosť, čo nestavia napadnuté uznesenie krajského súdu s jeho odôvodnením do pozície arbitrárnosti bez ohľadu na jeho výslednú ústavnú neudržateľnosť v podobe právneho omylu. Z predchádzajúceho odseku potom vyplývajú aj kasačné dôsledky v kontexte § 133 ods. 2, 3 písm. b) zákona o ústavnom súde, ktoré odráža výrok 2 tohto nálezu.

Krajský súd bude postupovať podľa § 134 zákona o ústavnom súde, resp. podľa ustanovení šiesteho dielu siedmej hlavy tretej časti Trestného poriadku.

27. Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 649/2024-10 zo 17. decembra 2024 ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy prijal podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde na ďalšie konanie. Sťažovateľ samostatným podaním doručeným ústavnému súdu 7. januára 2025 upustil od časti prijatej ústavnej sťažnosti týkajúcej sa nároku na náhradu trov konania. Vzhľadom na to ústavný súd o náhrade trov konania nerozhodoval.

28. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. januára 2025

Ladislav Duditš
predseda senátu